

**ДРОГОБИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА**

СИЛАБУС

навчальної дисципліни – **Методологія наукових досліджень**

2021 – 2022 н.р.

1. Опис навчальної дисципліни

Ступінь вищої освіти – магістр

Галузь знань: 07 Управління та адміністрування

Спеціальність: 073 Менеджмент

Освітня програма: Менеджмент інноваційної діяльності

Статус дисципліни: обов'язкова

Навчально-науковий інститут фізики, математики, економіки та інноваційних технологій

Кафедра економіки та менеджменту

Види занять: лекції, семінарські

Методи навчання: дослідницький метод, евристичний метод, інтерактивні методи, метод інформаційно-комунікативних технологій, кейс-метод, пояснювально-ілюстративний метод, репродуктивний метод, аналітико-синтетичний метод, метод e-learning

Форми навчання: денна, дистанційна, заочна

Розподіл годин за видами робіт

Форма здобуття освіти	Курс	Семестр	Обсяг дисципліни: год. / кредити ЄКТС	Кількість годин						Курсова робота	Вид семестрового контролю	
				Аудиторні заняття					Самостійна робота		Залік	Екзамен
				Разом	Лекції	Лабораторні роботи	Практичні заняття	Семінарські заняття				
Денна	I	I	90/3	30	16	-	-	14	60	-	+	-
Денна*	II	I	90/3	30	16	-	-	14	60	-	+	-

2. Викладачі

Рибчук Анатолій Васильович E-mail: rav957@ukr.net Тел.: 097-301-47-84	Доктор економічних наук, професор
---	-----------------------------------

3. Характеристика навчальної дисципліни

1. Мета навчальної дисципліни - формування у студентів наукового світогляду, цілісного уявлення про методологію наукового дослідження та навичок практичного застосування конкретних методів наукового пошуку у професійній діяльності.

2. Результати навчання.

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Методологія наукових досліджень» студент повинен:

- аналізувати об'єкт, суб'єкт та предмет методології наукового дослідження;
- розкрити поняття гносеології та її місце в системі філософського знання;
- охарактеризувати роль законів та категорій діалектики у науковому дослідженні;
- показати головні ознаки наукового пізнання;
- проводити типологію методів наукового пізнання;
- використовувати концептуальні та світоглядні засади наукового знання;
- охарактеризувати емпіричні та теоретичні рівні наукового дослідження;
- вказати та розкрити види і форми науково-дослідницької роботи магістрантів;
- здійснювати планування науково-дослідницької роботи магістранта;
- розраховувати економічну ефективність науково-дослідницької роботи;
- дотримуватися академічної доброчесності у науково-дослідницькій роботі;

3. Компетентності.

Навчальна дисципліна формує:

Загальні компетентності:

- здатність проводити дослідження на відповідному рівні;
- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

Фахові компетентності:

- здатність до саморозвитку, навчання впродовж життя та ефективного самоменеджменту;
- здатність розробляти проекти, управляти ними, виявляти ініціативу та підприємливість.

Програмні результати навчання:

- критично осмислювати, вибирати та використовувати необхідний науковий, методичний і аналітичний інструментарій для управління в непередбачуваних умовах;
- ідентифікувати проблеми в організації та обґрунтовувати методи їх вирішення;
- забезпечувати особистий професійний розвиток та планування власного часу;
- вміти спілкуватись в професійних і наукових колах державною та іноземною мовами.

Пререквізити дисципліни. Дисципліна «Методологія наукових досліджень» вивчається після дисциплін: «Економічна теорія», «Маркетинг» «Логістика», вивчається одночасно з дисциплінами: «Менеджмент організацій», «Корпоративне управління», «Інноваційний менеджмент».

Постреквізити дисципліни. Набуті знання і вміння потрібні для успішного засвоєння змісту навчальних дисциплін «Філософія науки», «Управління інтелектуальною власністю», «Управління знаннями».

4. Програма дисципліни.

Тема 1. Методологія: сутність, зміст, поняття. Поняття про діяльність людини: пізнавальну (гносеологічну), аксіологічну, праксіологічну. Наука як результат і особливий вид пізнавальної діяльності людини. Роль філософії в обґрунтуванні проблем наукового дослідження. Логічний аналіз об'єкта, суб'єкта і предмету методології наукового дослідження. Зміст, структура і значення курсу для наукової підготовки магістра, аспіранта.

Тема 2. Проблеми наукового пізнання в історії філософії. Специфіка пізнавального ставлення людини до світу. Поняття гносеології та її місце в системі філософського знання. Особливості пізнання природної соціокультурної й духовної сфер. Проблема пізнання світу. Агностицизм і його основні різновиди. Проблеми наукового пізнання у філософії XVIII – XIX ст. Класична наука і філософська епістемологічна рефлексія. Споглядальна концепція пізнання. Принцип відображення. Діяльніша концепція пізнання. Принцип конструктивізму. Гегелівська гносеологія. Принцип тотожності. Марксистська концепція пізнання. Філософія і методологія соціальних наук. Специфіка соціального пізнання.

Тема 3. Діалектичні та логічні основи наукового пізнання. Діалектика як система принципів, законів і категорій. Закони та категорії діалектики в науковому дослідженні. Поняття принципів діалектики та їхня роль у науковому пізнанні. Принцип об'єктивності, різнобічності та взаємозв'язку, розвитку, історичного й логічного в науковому пізнанні.

Закони єдності та боротьби протилежностей, взаємних кількісних та якісних змін, заперечення заперечення та їхня роль у процесі пізнання.

Категорії діалектики, їхня роль у пізнанні реального світу. Значення діалектики в науковому пізнанні та практичній діяльності людей.

Формальна логіка у науковому пізнанні. Поняття про логічний закон. Співвідношення законів формальної та діалектичної логіки.

Тема 4. Специфіка наукового пізнання та концептуальні основи наукового знання. Наука в системі суспільства. Відмінність наукового пізнання від звичайного, художнього та інших способів пізнання дійсності. Головні ознаки наукового пізнання. Поняття об'єкта та предмету наукового дослідження. Поняття про метод, методологію та рівні наукового дослідження. Змістовна і формалізована методологія. Види змістовної методології: філософська, загальнонаукова, конкретно наукова. Типологія методів наукового пізнання: філософські, загальнонаукові, загальнологічні, емпіричні й теоретичні. Рівні наукового дослідження: емпіричний і теоретичний. Їхня відмінність за предметом, методами і формами наукового знання. Передумови наукового мислення і діяльності. Експлікація поняття і теорій науки. Необхідні умови коректного наукового пояснення. Пізнавальний статус наукових законів моделі розвитку науки. Демаркація від індивідуальних психологічних, колективістських умов. Сцієнтизм і антисцієнтизм. Наукове і ненаукове знання. Форми ненаукового знання. Наука як соціокультурний феномен. Наукова картина світу та її еволюція. Різні моделі раціональності. Концептуальні й світоглядні засади наукового знання.

Тема 5. Зміст та структура процесу наукового дослідження. Проблема істини. Основні проблеми гносеології. Логіка пізнавального ставлення людини до світу (оптимізм, скептицизм, агностицизм). Суб'єкт і об'єкт наукового дослідження. Дослідження як відображення і як творчість. Об'єктивне та суб'єктивне в гносеологічному образі. Чуттєве пізнання та його основні форми. Проблема істини у філософії та науці. Істина та її роль у науковому дослідженні. Об'єктивність і конкретність істини. Діалектика абсолютного та відносного в істині. Істина та помилкова думка. Критерії наукового пізнання та знання. Гносеологічні функції практики. Специфіка дослідження соціальної дійсності. Суспільство як об'єкт соціального дослідження. Людина як об'єкт і суб'єкт наукового пізнання.

Тема 6. Основні етапи, форми, рівні та методи процесу наукового дослідження. Основні етапи наукового дослідження і логіка їх пізнавального циклу. Виявлення, формування і постановка наукової проблеми як однієї з форм наукового знання. Виявлення і нагромадження фактів дійсності – важливий етап у науковому дослідженні. Формування та обґрунтування наукових гіпотез як процес поглиблення наукового дослідження. Формування наукової теорії – основний етап у процесі наукового дослідження. Наука як особливий вид духовного виробництва, пізнавальної діяльності вчених. Поняття про емпіричні та теоретичні рівні наукового дослідження. Методи нагромадження емпіричного матеріалу та вираження його в різних формах емпіричного знання. Методи спостереження, вимірювання, опису, експерименту та їх роль у дослідженні. Методи теоретичного узагальнення емпіричного матеріалу та вираження його в різних формах теоретичного знання. Загальнонаукові та загальнологічні методи наукового пізнання. Аналіз і синтез. Порівняння, абстрагування та узагальнення. Індукція, дедукція та аналогія. Моделювання і формалізація. Системний

аналіз. Програмно-цільовий підхід. Методи перевірки результатів наукового дослідження.

Тема 7. Організація науково-дослідницької роботи магістрантів. Види та форми науково-дослідницької роботи магістрантів. Класифікація наукових досліджень. Теоретичні, експериментальні дослідження. Фундаментальні і прикладні дослідження. Науково-дослідницька робота (НДР) магістрантів у навчальний та у позанавчальний час. Реферування літератури. Виконання магістерської роботи. Обґрунтування теми, розроблення її змісту, проведення наукового дослідження, апробація результатів дослідження у практичній діяльності підприємств-об'єктів дослідження. Планування науково-дослідницької роботи магістрантом. Складання індивідуального плану роботи магістранта. Розроблення календарного плану виконання випускної науково-кваліфікаційної роботи. Розроблення плану впровадження результатів наукових досліджень.

Тема 8. Оформлення результатів наукових досліджень та їхнє впровадження у практику. Систематизація результатів дослідження. Види систематизації результатів дослідження та їх зміст. Докази гіпотези, висновки та рекомендації, науковий експеримент, коригування попередніх пропозицій, літературний огляд дослідження. Викладення висновків та рекомендацій у вигляді курсової, випускової магістерської роботи. Наукова стаття. Звіт про науково-дослідницьку роботу, його зміст і методика складання. Сутність звіту з НДР. Архітектура звіту з НДР. Упровадження результатів завершених досліджень та розрахунок їх ефективності. Розрахунок економічної ефективності наукових досліджень.

Тематика семінарських занять

1. Методологія: сутність, зміст, поняття.
2. Діалектичні та логічні основи наукового пізнання.
3. Специфіка наукового пізнання та концептуальні основи наукового знання.
4. Зміст та структура процесу наукового дослідження.
5. Основні етапи, форми, рівні та методи процесу наукового дослідження.
6. Організація науково-дослідницької роботи магістрантів
7. Оформлення результатів наукових досліджень та їхнє впровадження у практику.

5. Місце проведення занять (локація), технічне й програмне забезпечення (обладнання).

Лекційні і семінарські заняття проводяться в аудиторії теоретичного навчання або дистанційно.

Технічне забезпечення та програмне забезпечення навчальної дисципліни: ноутбук або ПК, PowerPoint, Word. За умов дистанційного навчання використовуються платформи ZOOM.

6. Система оцінювання.

Форма контролю	Кількість балів
Усні відповіді	35
Індивідуальне навчально-дослідне завдання	20
Письмова контрольна робота	25
Співбесіда з лектором	20
Всього балів	100

Підсумкова семестрова оцінка (max = 100) складається з балів, отриманих за усні відповіді на практичних заняттях (35 балів), захист індивідуального завдання (20 балів), співбесіда за лектором (20 балів), написання підсумкової контрольної роботи (25 балів).

Оцінювання усних відповідей на практичних заняттях здійснюється за накопичувальною бальною системою. Тобто студент повинен здобути 35 балів, відповідаючи усно на 7-ми практичних заняттях і отримати оцінку від 0 до 5 балів. Якщо студент з поважних причин не зміг отримати відповідну кількість балів на практичних заняттях, то опрацьований матеріал він здає викладачеві в індивідуальному порядку.

Захист індивідуального завдання відбувається за два тижні до завершення семестру у позааудиторний час. Критерії оцінювання індивідуального завдання: повнота розкриття теми – 7 балів, рівень самостійності роботи – 5 балів, якість мовного оформлення, якість бібліографічного опису, наявність посилань на список літератури у тексті роботи – 2 бали, захист індивідуального завдання – 6 балів.

Письмова контрольна робота проводиться після вивчення студентами завершеного за змістом обсягу навчального матеріалу та передбачає виконання аналітичних, тестових, ситуаційних та розрахункових завдань з дисципліни.

Співбесіда з лектором проводиться в кінці семестру за наперед оголошеним розкладом.

Дисципліна вивчається один семестр і формою підсумкового контролю є залік.

Залік за талоном №2 і перед комісією проводиться в письмовій формі і оцінюється за стобальною шкалою.

Оцінка виставляється за шкалами оцінювання: стобальною, національною і ECTS.

7. Політика дисципліни.

Студент повинен дотримуватися принципів академічної доброчесності, зокрема недопущення академічного плагіату, фальсифікації, фабрикації, списування під час поточного та підсумкового контролю.

Студент зобов'язаний виконувати правила внутрішнього розпорядку університету, відвідувати навчальні заняття згідно з розкладом, дотримуватися норм етики поведінки. Для забезпечення необхідної якості знань студент повинен регулярно готуватись до занять, працювати з навчальною літературою, з Інтернет-мережевими ресурсами.

Пропущені семінарські заняття відпрацьовуються за узгодженням з викладачем розкладом.

8. Рекомендована література та інформаційні ресурси.

а) основна література

1. Бірта Г. О. Методологія і організація наукових досліджень. [текст] : навч. посіб. / Г. О. Бірта, Ю. Г. Бургу. – К. : «Центр учбової літератури», 2014. – 142 с.
2. Гуторов О.І. Методологія та організація наукових досліджень: посібник / О.І. Гуторов / Харк. нац. аграр. ун-т. – Х.: ХНАУ, 2017. – 57 с.
3. Демківський А. В. Основи методології наукових досліджень [Текст] : навч. посібн. / А. В. Демківський, П. І. Безус. – К.: Акад. муніцип. упр., 2012. – 276 с.
4. Зацерковний В. І. Методологія наукових досліджень : навч. посіб. / В. І. Зацерковний, І. В. Тішаєв, В. К. Демидов. – Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2017. – 236 с.
5. Каламбет С.В. Методологія наукових досліджень: Навч. посіб. / С.В. Каламбет, С.І. Іванов, Ю.В. Півняк Ю.В. – Дні-вськ: Вид-во Маковецький, 2015. – 191 с.
6. Рибчук А.В. Методологія та організація наукових досліджень: курс лекцій для магістрів / Анатолій Васильович Рибчук. – Дрогобич : Редакційно-видавничий відділ Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. – 2015. – 192 с.
7. Стеченко Д. М. Методологія наукових досліджень [Текст]: підручник / Д. М. Стеченко, О. С. Чмир. – 2-ге вид., переробл. і допов. – К. : Знання, 2007.

б) додаткова література

8. Білуха М. Т. Методологія наукових досліджень / М. Т. Білуха. – К. : АБУ, 2002. – 480 с.
9. Демківський А. В. Основи методології наукових досліджень [Текст] : навч. посібн. / А. В. Демківський, П. І. Безус. – К.: Акад. муніцип. упр., 2012. – 276 с.
10. Економічні дослідження (методологія, інструментарій, організація, апробація) : навч. посібн.; за ред. А. А. Мазаракі. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т., 2010. – 280 с.
11. Єріна А. М. Методологія наукових досліджень / А. М. Єріна. – К.: Центр навч. л-ри, 2004. – 212 с.
12. Клименюк О. В. Методологія та методи наукового дослідження: навч. посібн. / О. В. Клименюк. – К.: Міленіум, 2005. – 186 с.
13. Краус Н. М. Методологія та організація наукових досліджень [Текст] : навч.-метод. посібн. / Н. М. Краус; Полтав. нац. техн. ун-т ім. Ю. Кондратюка, каф. екон. теорії та регіон. економіки. – Полтава: Оріяна, 2012. – 180 с.
14. Методологія наукових досліджень [Текст]: навч. посібн. / В. П. Волков, М. А. Подригало, О. П. Кравченко та ін.; Харк. нац. автомоб.-дорож. ун-т та ін. – Луганськ : СНУ, 2009. – 351 с.
15. Пушкар О. І. Основи наукових досліджень: конспект лекцій для студентів спеціальності 7.050109 усіх форм навчання / О. І. Пушкар, О. А. Єрмоленко. – Х.: Вид ХНЕУ, 2005. – 88 с.
16. Чупріна Н. В. Методологія сучасних наукових досліджень [Текст]: навч. посібн. для студ. вищ. навч. закл. / Н. В. Чупріна; Київ. нац. ун-т технологій та дизайну. – К. : КНУТД, 2009. – 246 с.
17. Юринєць В. Є. Методологія наукових досліджень [Текст] : навч. посібн. / В. Є. Юринєць : Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. – Львів : ЛНУ, 2011. – 179 с.

в) Інтернет-ресурси

18. GoogleScholar або Google Академія: пошукова система і некомерційна бібліометрична база даних, що індексує наукові публікації та наводить дані про їх цитування <https://scholar.google.com.ua/>
19. Портал полегшення процедури оформлення наукових джерел відповідно до вимог Вищої атестаційної комісії (ВАК) України та проходження нормоконтролю при написанні публікацій, курсових, дипломних, дисертацій та інших наукових робіт [Електронний ресурс]. - Режим доступу : www.vak.org.ua
20. Законодавство України [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.rada.kiev.ua>; <http://www.nau.kiev.ua>; <http://www.ukrpravo.kiev.com>; <http://www.liga.kiev.ua>.
21. Методологія науки - [Електронний ресурс]. - Режим доступу : sites.google.com/site/fajrru/Home/scientific Шиян Д. В. Напрями оновлення методології досліджень в економічній науці [Електронний ресурс] / Д. В. Шиян. - Режим доступу: <http://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/nppdaa/5.1/342.pdf>.
22. Про інформацію : Закон України № 2658-XII від 02.10.1992 р. із змін. // Відомості Верховної Ради України [Електронний ресурс]. — 1992. — № 48. — Ст. 650. — Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>.
23. Про науково-технічну інформацію : Закон України № 3322-XII від 25.06.1993 р. // Відомості Верховної Ради України [Електронний ресурс]. — 1993. — № 33. — Ст. 345. — Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3322-12>.

Викладач Анатолій РИБЧУК

Схвалено на засіданні кафедри економіки та менеджменту
Протокол № 1 від 2 вересня 2021 року

Завідувач кафедри

Богдан КИШАКЕВИЧ